

Tisková zpráva

- ⊗ **Názory české veřejnosti na přítomnost cizinců v ČR – únor - březen 2023**
- ⊗ Přesně polovina (50 %) české veřejnosti považuje nově příchozí občany jiných národností za problém pro Českou republiku jako celek. Více než třetina (35 %) dotázaných naopak uvádí, že podle jejich názoru cizinci, kteří v posledních letech přišli do naší země, problém nepředstavují.
- ⊗ Pokud ovšem mají lidé hodnotit problematiku příchozích cizinců v místě jejich bydliště, je podíl těchto lidí značně nižší. Jen necelá čtvrtina dotázaných (24 %) deklaruje, že tito lidé představují problém.
- ⊗ Z dlouhodobého pohledu poklesl podíl lidí, kteří považují přítomnost cizinců za problém v rámci České republiky, na hodnotu 50 %, což je zatím nejnižší výsledek od počátku měření, tedy od roku 2003.
- ⊗ Celkově převládá souhlas s negativními výroky o vlivu cizinců dlouhodobě žijících v ČR, zatímco pozitivní náhledy jsou spíše v menšině.
- ⊗ V porovnání s výsledky z minulých šetření vidíme částečné zlepšení obrazu cizinců z pohledu české veřejnosti. V aktuálním šetření dosud nejvyšší podíl lidí nesouhlasil s výroky, že by cizinci představovali zdravotní riziko, že mohou za nárůst kriminality nebo ohrožují náš způsob života.

Zpracovala:

Monika Kyselá

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

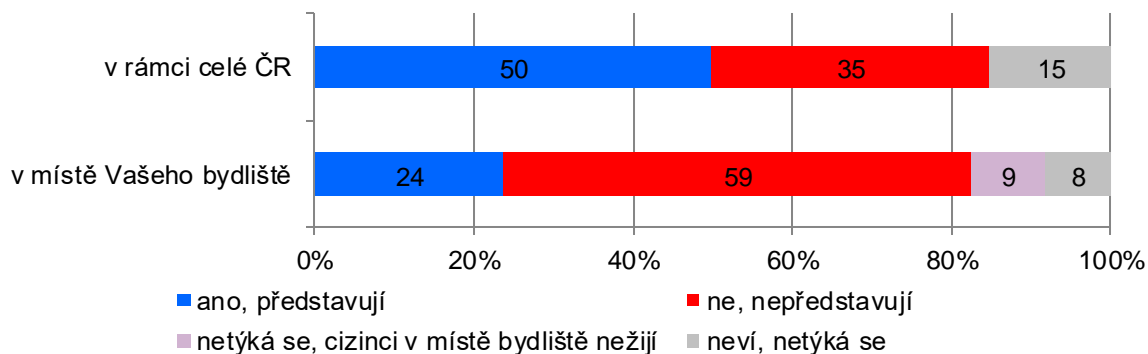
Tel.: 210 310 591

V únoru a březnu 2023 se Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zabývalo postojem české společnosti k otázce, zda by se cizinci žijící v České republice měli nebo neměli přizpůsobit našim životním zvyklostem. Vedle toho byla také pokládána otázka na hodnocení důležitosti okolností, které ovlivňují přijetí cizinců.

Přesně polovina (50 %) české veřejnosti považuje nově příchozí občany jiných národností za problém pro Českou republiku jako celek. Více než třetina (35 %) dotázaných naopak uvádí, že podle jejich názoru cizinci, kteří v posledních letech přišli do naší země, problém nepředstavují. Pokud ovšem mají hodnotit problematiku příchozích cizinců v místě jejich bydliště, je podíl těchto lidí značně nižší (24 % dotázaných deklaruje, že tito lidé představují problém). Naopak výrazně nadpoloviční většina (59 %) tvrdí, že nově příchozí cizinci nepředstavují problém v místě jejich bydliště. Oproti poslednímu šetření z roku 2019 výrazně poklesl podíl respondentů, kteří uvedli, že v místě jejich bydliště cizinci nežijí (pokles o 10 p. b. oproti roku 2019).

Graf 1: Představují nově příchozí občané jiných národností problém...? (%)¹

Pozn.: U položky „v místě Vašeho bydliště“ byla v rámci nabídky odpovědí i varianta „netýká se, v místě bydliště cizinci nežijí“, která v případě celé ČR chybí.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30.1. – 20.3. 2023, 861 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

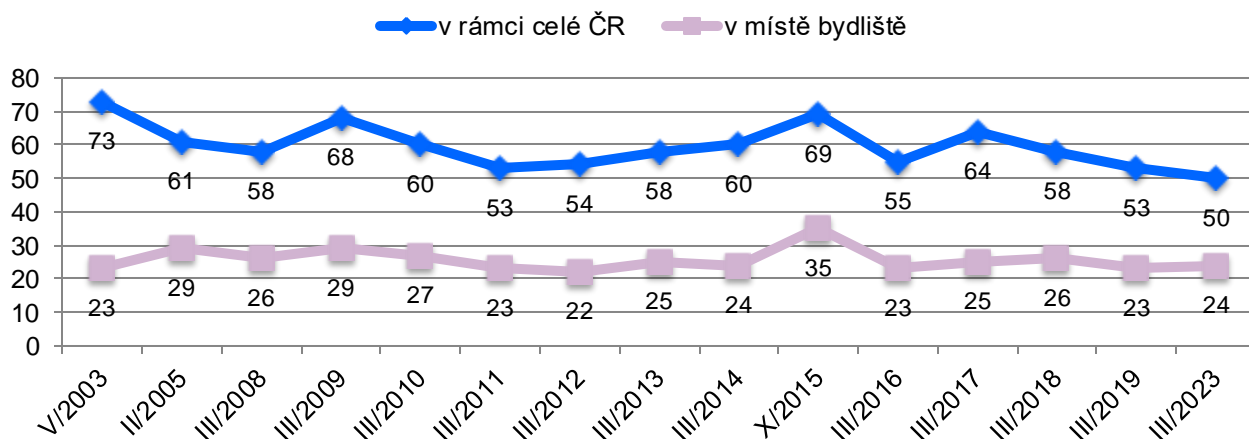
Následně jsme se podívali na to, zda některé další charakteristiky respondentů mají vliv na jejich postoje k této problematice. To, že cizinci nepředstavují problém v rámci ČR, častěji potvrzují lidé s vysokoškolským vzděláním, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, respondenti řadící se na škále politické orientace k pravici a volící koalice SPOLU či koalice Pirátů a Starostů. Opačný názor, tedy že přítomnost cizinců v ČR problém představuje, častěji vyjadřovali dotázaní s deklarovanou špatnou životní úrovní vlastní domácnosti, lidé hlásící se jednoznačně k levici a potenciální voliči SPD, KSČM či ANO. **Problematicky vnímají přítomnost cizinců v ČR častěji i lidé, hodnotící současnou ekonomickou situaci jako špatnou. K obdobným výsledkům jsme došli i v případě vnímání cizinců jako problému v místě bydliště respondenta.** Z dalších sociodemografických charakteristik v názorech na cizince objevila pouze tendence mladších respondentů vnímat přítomnost cizinců méně často jako problém.

V podrobnějším regionálním členění vyšší podíl vnímaných problémů s cizinci v místě bydliště šetření zaznamenalo v kraji Moravskoslezském, Ústeckém, Plzeňském a Zlínském. Výrazně méně často jako problém přistěhovalce jiných národností v místě bydliště označují dotázaní ve Středočeském, Olomouckém a Jihomoravském kraji. Nejčastěji vnímají přítomnost cizinců v místě bydliště jako bezproblémové obyvatelé obcí s 5 000 – 19 999 obyvateli. Častěji nepředstavují cizinci problém v místě bydliště také z pohledu obyvatel obcí do 2 tisíc obyvatel, kteří zároveň výrazně častěji uvádějí, že cizinci v jejich lokalitě nežijí. Naopak největší problémy s cizinci uvedli dotázaní z obcí, kde žije více než 200 000 obyvatel. Zdaleka nejsilnější spojitost ovšem existuje mezi oběma zkoumanými rovinami dané otázky, když lidé, kteří nově příchozí cizince vnímají jako problém v místě svého bydliště, je v drtivé většině případů (96 %) takto vnímají i v rámci celé ČR, zatímco mezi lidmi s opačným názorem, pokud jde o místo jejich bydliště, je to třetina (33 %).

Zajímavý je i pohled na vnímání problematiky cizinců v kontrastu dalších postojů české veřejnosti k občanům jiných národností. Že cizinci žijící v ČR problém nepředstavují, deklarují častěji lidé, kteří mají mezi cizinci známé či přátele, a podobná tendence se potvrzuje i ve vnímání cizinců v místě bydliště respondenta. Vnímání občanů jiných národností jako problému souvisí i s otevřeností dotázaného k možnostem dlouhodobého pobytu cizinců. Významněji více (11 %) by těmto cizincům neposkytli vůbec žádnou možnost dlouhodobého pobytu ti, kteří je zároveň vnímají jako problém pro Českou republiku jako celek, oproti těm, kteří je za problém nepovažují (3 %). Obě názorové skupiny se nicméně prakticky shodují na většinovém pohledu, že by měli mít cizinci pobývat v ČR dlouhodobě jen za určitých podmínek (86 % z těch, podle kterých cizinci v ČR představují problém a 84 % z těch, podle nichž cizinci v ČR problém nepředstavují). Podobně lidé vnímající cizince jako problém se častěji přiklání k názoru, že cizinci se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem.

¹ Znění otázky: „Představují, nebo nepředstavují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém a) v rámci celé České republiky, b) v místě Vašeho bydliště?“

Graf 2: Podíly těch, kdo pokládají nově příchozí občany jiných národností za problém – časové srovnání (%)

Pozn.: Změny proti říjnu 2015 jsou způsobeny jak změnou v postojích české veřejnosti, tak i odlišným kontextem, ve kterém byla otázka v dotazníku položena. Doplněk do 100 % u každého údaje tvoří odpovědi „ne, nepředstavují“, „nevím“ a v případě místa bydliště také „netýká se“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

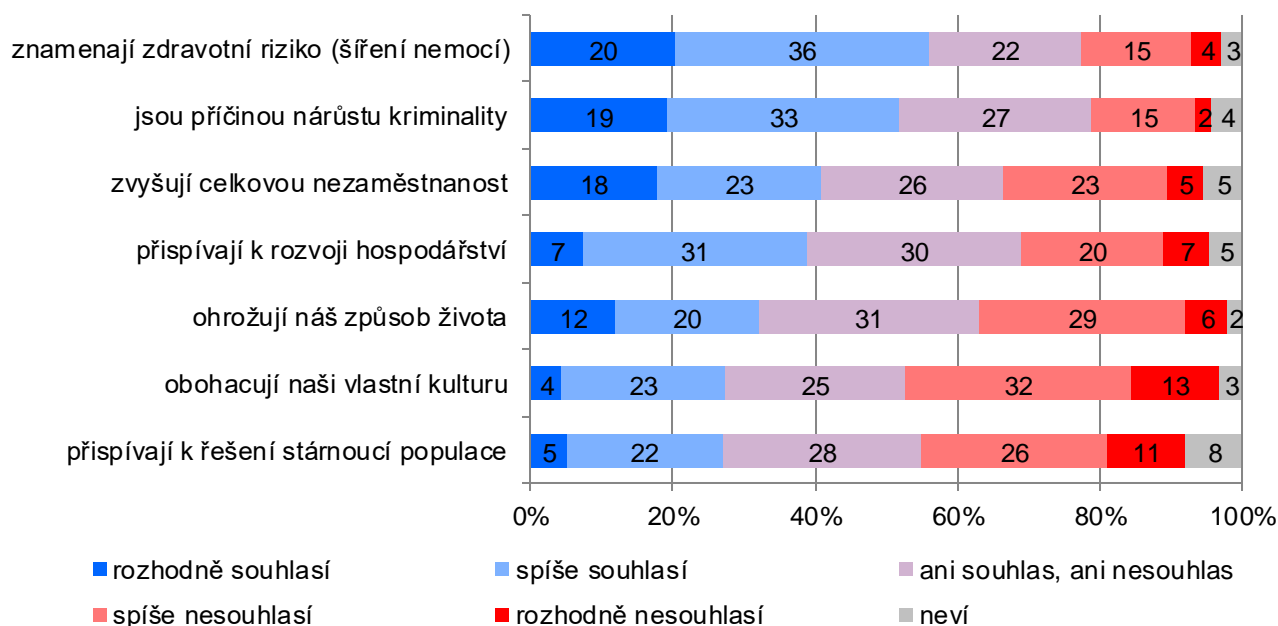
Pokud se na hodnocení podíváme v dlouhodobějším vývoji (viz graf 2), vidíme, že oproti minulému šetření z března 2019 se mírně snížil podíl respondentů, kteří považují nově příchozí cizince za problém v rámci České republiky (pokles o 3 p. b., což je na hranici statistické významnosti) na hodnotu 50 %, což je zatím nejnižší výsledek od počátku měření z roku 2003. Naopak v případě vnímání nově příchozích občanů jiné národnosti přímo do místa bydliště respondenta nedošlo oproti předchozímu šetření k významnějším změnám a situace je v posledních sedmi letech ustálená.

V následující otázce již respondenti vyjadřovali míru souhlasu či nesouhlasu s výroky o cizincích žijících dlouhodobě v České republice (viz graf 3). Nejvyšší míru souhlasu (56 %) vyjadřují dotázaní s tím, že cizinci dlouhodobě pobývající v ČR znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí). S tímto výrokem nesouhlasí přibližně pětina (19 %) respondentů, o něco více než pětina (22 %) pak zůstává na pomezí souhlasu a nesouhlasu. S významnou převahou také česká veřejnost zastává názor, že přítomní cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality (souhlasí 52 %), k nesouhlasu se u tohoto výroku přiklání necelá pětina (17 %) dotázaných. Na třetím místě co do podílu souhlasů je výrok, že cizinci dlouhodobě žijící v ČR zvyšují celkovou nezaměstnanost, s čímž souhlasily více než dvě pětiny respondentů (41 %), zatímco více než čtvrtina (28 %) s tímto výrokem nesouhlasí. Zároveň ale mají téměř dvě pětiny (38 %) respondentů za to, že dlouhodobě pobývající cizinci přispívají v ČR k rozvoji hospodářství, opačný názor vyjádřila přibližně čtvrtina (27 %).

Téměř třetina (32 %) občanů považuje cizince za ohrožení našeho způsobu života, pro srovnatelný podíl (35 %) nesouhlasících naopak toto ohrožení nepředstavují. S ohledem na obohacení naší vlastní kultury přítomností cizinců v ČR z grafu vidíme, že se téměř polovina (45 %) dotázaných kloní k názoru, že k obohacení naší kultury nedochází, čtvrtina (25 %) nemá vyhraněný názor a více než čtvrtina (27 %) naopak považuje cizince v ČR za obohacení pro naši kulturu. Rovněž více než čtvrtinový podíl respondentů (27 %) se domnívá, že cizinci dlouhodobě žijící v ČR přispívají k řešení problému stárnoucí populace, necelé dvě pětiny (37 %) s tím nesouhlasí.

Celkově převládá souhlas s negativními výroky o vlivu cizinců dlouhodobě žijících v ČR, zatímco pozitivní náhledy jsou spíše v menšině.

Graf 3: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)²

Pozn.: Položky seřazeny sestupně dle souhlasu (součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30.1. – 20.3. 2023, 861 respondentů starších 15 let, osobní rozhovory.

Rozdíly v názorech na cizince se z hlediska sociodemografických ukazatelů projevují zejména v souvislosti s životní úrovní a politickou orientací respondenta. Obecně můžeme říci, že souhlas s pozitivními výroky týkajícími se cizinců žijících v ČR a naopak nesouhlas s negativními, se častěji objevil u respondentů s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti a u dotázaných radících se na škále politické orientace k pravici. **Navíc s pozitivním výrokem, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství, častěji nesouhlasí lidé s nižším vzděláním a muži (34 % muži, 28 % ženy). Naopak souhlas s negativními výroky a nesouhlas s těmi pozitivními vyjadřovali častěji respondenti se špatnou životní úrovní vlastní domácnosti, dotázaní radící se na škále politické orientace k levici a v případě výroku, že cizinci ohrožují náš způsob života, i lidé se středním vzděláním bez maturity.**

Ačkoli z předchozího grafu vidíme, že nadále převládá spíše souhlas s negativně formulovanými výroky o cizincích žijících v ČR, v porovnání s časovou řadou z minulých šetření je patrné i částečné zlepšení obrazu cizinců z pohledu české veřejnosti.

V porovnání se šetřením z března 2019 se o 9 procentních bodů zvýšil podíl těch, kteří nesouhlasí s výrokem, že cizinci znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí) na 20 %, což je aktuálně nejvyšší hodnota od počátku sledování v roce 2009. Mírný nárůst nesouhlasu (o 6 procentních bodů) jsme zaznamenali také u výroku, že cizinci dlouhodobě pobývající v ČR jsou příčinou nárůstu kriminality, což taktéž představuje dosud maximální hodnotu nesouhlasu od počátku měření. Podobné posuny vidíme i u dalších dotazovaných výroků. Značný posun směrem k pozitivnějšímu vnímání cizinců v ČR byl zjištěn i u výroku, že cizinci dlouhodobě žijící v naší zemi ohrožují náš způsob života. S tímto výrokem v roce 2019 nesouhlasilo 23 % dotázaných, aktuálně podíl lidí, kteří s tímto výrokem nesouhlasí, vzrostl o 12 p. b. na 35 %, opět se jedná o dosud nejvyšší naměřenou hodnotu. Taktéž výrazněji (o 16 p. b.) narostl podíl respondentů, kteří vnímají přítomnost cizinců v ČR jako přispění k rozvoji hospodářství, a v tomto případě jde o nejvyšší naměřený podíl souhlasu od roku 2009. Oproti výzkumu z roku 2019 také mírně vzrostl podíl souhlasících s tím, že cizinci dlouhodobě žijící v ČR obohacují naši vlastní kulturu (nárůst souhlasu o 6 procentních bodů, pokles nesouhlasu o 4 procentní body) a přispívají k řešení problému stárnoucí populace (nárůst souhlasu o 7 p. b.). U výroku týkajícího se nezaměstnanosti se oproti minulému šetření výsledky významněji nezměnily (více viz tabulku 1).

² Znění otázky: „Řekněte, nakolik souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky. Cizinci pobývající dlouhodobě v České republice: a) obohacují naši vlastní kulturu, b) zvyšují celkovou nezaměstnanost, c) jsou příčinou nárůstu kriminality, d) přispívají k řešení problému stárnoucí populace, e) znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí), f) přispívají k rozvoji hospodářství, g) ohrožují náš způsob života.“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí; spíše souhlasí; ani souhlas, ani nesouhlas; spíše nesouhlasí; rozhodně nesouhlasí.

Tabulka 1: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – časové srovnání (v %)

	<i>souhlas/ani souhlas, ani nesouhlas/nesouhlas</i>										
	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/23
znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí)	71/16/9	58/22/16	54/24/16	54/28/13	58/26/13	57/24/15	69/17/11	64/20/12	62/22/13	64/22/11	56/22/19
jsou příčinou nárůstu kriminality	74/17/6	70/20/7	62/24/10	67/23/6	65/25/7	66/22/9	66/22/8	67/20/9	64/22/10	61/25/11	52/27/17
zvyšují celkovou nezaměstnanost	72/17/8	64/22/11	64/21/11	68/19/10	70/20/8	65/18/13	58/23/13	46/25/22	41/27/26	40/28/25	41/26/28
přispívají k rozvoji hospodářství	24/33/33	20/36/36	21/35/34	19/37/36	19/36/37	16/35/42	16/31/44	17/32/43	20/34/39	23/37/32	38/30/27
ohrožují náš způsob života	36/30/28	33/32/29	32/29/33	33/35/28	33/37/27	42/30/23	53/25/16	49/27/19	46/30/21	45/28/23	32/31/35
obohacují naši vlastní kulturu	25/30/41	26/33/37	25/31/39	25/36/36	25/32/40	22/29/46	17/27/52	16/26/54	18/28/51	21/28/48	27/25/45
přispívají k řešení problémů stárnoucí populace	25/23/34	22/29/36	25/25/35	26/30/32	23/29/37	23/25/39	17/30/41	17/26/44	20/26/44	20/32/39	27/28/37

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“ Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“. Položky seřazeny sestupně dle podílu souhlasu v aktuálním výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v23-02</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOU AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>31. 1.- 20. 3. 2023</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>861</i>
Počet tazatelů:	<i>73</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.45, OV.184</i>
Kód tiskové zprávy:	<i>OV230502b</i>
Zveřejněno dne:	<i>2. května 2023</i>
Zpracoval:	<i>Monika Kyselá</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOU AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou v užití jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.]